

דעתו של רבי אצל הגמרא לא יכולה להוכיח מדברי רבי כלום שיש לומר שרבי כתב רק לעצמו שסובר שכתב אשורי ניתנה תורה ולא כתב עברי ומותר לכתוב כתב עברי בלא ההיתר של עת לעשות לד' וכו' אצל למסקנא יש לומר שהיה בדעתו של רבי שהכל ילמדו במשנה מאד ההיתר של עת לעשות לד' ואף שהוא דוחק גדול מ"מ הדברים מוכרחים דאל"כ יקשה עליו מיניה וביה מהסוגיא דקעסיק צה ודו"ק היטב ממילא אין ראיה מדבריו שלא סובר כהרמ"א ומ"א והראשונים שכתבו כתב משיטא ודו"ק היטב.

סימן מב

בענין אם כל המקדש נקרא בירה

באור מחלוקת ר"י וריש לקיש בריש יומא ישוב לשתי קושיות הרש"ש שם שר"י וריש לקיש לטעמייהו אזלי. באור ענין בית הבחירה דין בית המקדש שלעתיד שיהא בידי שמים וישוב למה שיש לתמוה בזה. דין מלך הוא מדין בית הבחירה ועוד הרבה דברים עמוקים.

אמרינן בריש יומא: "חנן התם שצעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מציתו ללשכה שעל פני הבירה וכו' ושאלו בגמרא מאי צירה אמר רבה בר רב חנה א"ר יוחנן מקום היה צהר הבית וצירה שמו ור"ל אמר כל המקדש כולו קרוי צירה שנאמר הצירה אשר הכינותי" ופירש רש"י ו"ל: "אשר זמנתי לה מקום גרן ארונה לצנותה זו ודוד קאמר ליה להאי קרא צדברי הימים". וברש"ש הקשה על דברים אלו שתי קושיות וז"ל: "שנאמר הצירה אשר הכינותי, ק"ק דלא הביא קרא המוקדם שם צרה"פ כי לא לאדם הצירה. ומה שפרש"י אשר הכינותי אשר זמנתי לה מקום. ל"י מדוע לא פירש על הזמנת כסף וזהב ושא"ד כדכתיב שם צרה"פ הכינותי לצית אלקי הזהב כו'". ונראה לבאר פלוגתת ר"י ור"ל, הנה בפסוק צדברי הימים שם נאמר (כ"ט א') "ויאמר דוד המלך לכל הקהל שלמה בני אחד בחר צו אלקים נער ורך

שום איסור אצל למאן דאמר שכתב עברי נתנה תורה אסור באמת לכתוב דברים שבעל פה כתב עברי ולכן כתב שם: "תלמוד ומשנה לא הכתיבו אלא תרומי הוו מתרמי וזהירין רבנן למגרסינהו על פה אצל מנסחי דכתיבי דאמרינן בתמורה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב, שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות", והיינו שרבנן לא כתבו הדברים ולא קשה מה שהקשה צפתשגן הכתב כי רק רבי כתב אצל הרבנן לא כתבו אלא למדו בעל פה ואדרבא מצואר שבימי רבי לא היה עוד לורך בהיתר של עת לעשות לד' ודו"ק.

ולפי זה מה שראיתי לגדולי האחרונים שכתבו שלהרמב"ם כתב רבי המשנה משום עת לעשות לד' הוא שגרא דלישנא שהרי להרמב"ם לא הותרך רבי להיתר של עת לעשות אלא לכתוב כתב עברי ולא הוזכר כלל צדברי הרמב"ם בזה בהקדמתו ההתר דעת לעשות וכו' כמו שנבאר ועיין בחזו"א למסכתא ידים סימן ח' או' י' שכתב: "ונראה דדין דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב דאמר בגיטין ס"ב הוא בכל כתב וכל לשון וכו' וצ"ע שהרי ברמ"א ומ"א מפורש שהוא דוקא בכתב אשורי ורק שהיד אפרים סבר שאפשר לומר כן וכאמור וכתו' רי"ד גיטין ס' כתב: "אצל משום עת לעשות לד' החירו חכמים לכתוב ובזה סמך רבי שכתב המשנה ואחריו כתבו הצרייתות ורבינא ורב אשי כתבו התלמוד וכן כל חכמי הדורות כותבין פירושיהן" ונראה שמחלוקת הרמב"ם שלא הזכיר ההיתר משום עת לעשות לד' והתו' רי"ד שסובר שרבי כתב המשנה מדין עת לעשות לד' שאלו התוס' רי"ד סובר בחזו"א שכל כתב אסור לכתוב דברים שבעל פה ולכן הותרך להיתר של עת לעשות לד' ואמנם אינו מוכרח שיש לומר שסובר שכתב אשורי כתב רבי המשנה אלא שצוה יחזרו כל הקושיות שהקשה המהרי"ח ז"ל וע"כ ז"ל שהתו' רי"ד ג"כ סובר כמו שנאמרו צשיטת הרמב"ם אלא שכיון שכולי עלמא לא למדו בכתב א"כ מה תועלת לכתוב המשנה כיון שלא ילמדו צה וע"ז אומר שסמך על ההיתר דעת לעשות שגם אחרים ילמדו מהכתוב וזה אנו מפרשים רק למסקנא שלמדנו מדברי ר"י וריש לקיש שיש היתר של עת לעשות לד' שוב שפיר אומר התו' רי"ד שזה היה

והמלאכה גדולה כי לא לאדם הצירה כי לד' אלקים
 וכל כחי הכינותי לבית אלקי הזהב לזהב והכסף לכסף
 והנחשת לנחשת הצרול לצרול והעצים לעצים אבני שוהם
 ומלוואים אבני פוך ורקמה וכל אבן יקרה ואבני שיש
 לרב" ושוב נאמר: "ולשלמה בני תן לבצ שלם לשמור
 מצותיך עדותיך וחקיך ולעשות הכל ולבנות הצירה אשר
 הכינותי". ונראה בצאור הכתובים, הנה במשנה סוכה
 דף מ"א איחא מתקנת רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום
 ההפך כולו אסור והגמרא אומרת מאי טעמא מהרה
 יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר
 מזרח השמש נמי ניכול ואינהו לא ידעי דאשתקד דלא
 הוה בית המקדש האיר מזרח השמש דאיכא בית
 המקדש עומר מתיר דאיבני אימת אילימא דאיבני
 בשיתסר הרי התיר האיר מזרח אלא דאיבני בחמיסר
 מחצות היום ולהלן תשתרי דהא תנן הרחוקים מותרין
 מחצות היום ולהלן לפי שאין ב"ד מתעצלים בו לא
 צריכא דאיבני כלילא אי נמי סמוך לשקיעת החמה".
 ופרש"י: "דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה והיא
 היא ואי קשיא דכלילא אינו נבנה דקי"ל בשבועות (דף
 ט"ו:) דאין בנין בית המקדש כלילה דכתיב וציוס הקיס
 ולא בחמיסר שהוא י"ט דקי"ל בשבועות (שם) דאין
 בנין ב"ה דוחה י"ט ה"מ בנין הבניי בידי אדם אכל
 מקדש העמיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא
 משמים שנא' (שמות ט"ו) מקדש ד' כוננו ידך", וכן
 כתבו שם התוס'. ולכאורה הרי מצות ועשו לי מקדש
 שמצות עשה לבנות בית לד' מוכן להיות מקריבים בו
 קרבנות כמו שכתב הרמב"ם בריש הלכות בית הבחירה
 בטלה לעתיד לבא, וכמדומה שכבר ראיתי למי שהעיר
 בזה. ונראה בזה הנה בבנין בית המקדש יש בו שני
 דברים א' לבנות בנין בית המקדש ומעשה הבנין הוא
 הכשר מצוה כדי שיהא בית בנוי ושנית לקדש הבנין
 כמבואר במשנה שבועות י"ד שאין מוסיפין על העיר
 ועל העזרות אלא במלך ונציא ואורים ותומים וסנהדרין
 של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר וכו' ואפילו למאן
 דאמר שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד לבוא
 הרי עכ"פ צריך לקדש הבנין שהוא קדושת הגוף לקיום
 מצותו וזה אפשר רק על ידי קדושת פה ישראל שאין
 קדושה באה מן השמים בעצמה וכמו שכתב הרמב"ם
 ב"ב דף ע"ט שפילו אי נימא שחל קונה להקדש אין
 מעילה בזכיחה ואם עשו בנין כלורתו בכל פרטיו כדינו

ולא קדשוהו הרי זה כמו קרבן טרם שהוקדש דהוי
 חולין בעזרה ונמצא שהמצוה ועשו לי מקדש מתקיימת
 דוקא אם נתקדש בית המקדש אכל בלא קידוש אין כאן
 כלל חפצא של בית המקדש וזה פשוט ואין צריך לפנינו
 ולפי זה הלא הבנין שלעתיד לבוא שיהיה בית המקדש
 של אש על ידי נס מן השמים הרי זה רק מה שנוגע
 לעצם הבנין שיהיה בנוי ומשוכלל ויצא משמים אכל
 אכתי צריך לקדשו על ידי קדושת פה ישראל שאין
 קדושה באה מעצמה (ורק בבכור יש גזירה"כ שהיא
 קדושה הבאה מאליה אכל אין בו מעילה). ולפי זה
 שפיר מתקיים מצות ועשו לי מקדש לעתיד לבא אף
 בבנין הבא מן השמים שהמצוה היא להקדישו שיהא
 חפצא של בית המקדש וזה ברור ופשוט לענ"ד ובמקום
 אחר כתבתי ועיין בתוס' תמורה ג' שכתבו למה
 שאמרין שקדשי עכו"ם לא נהנין ולא מועלין ואין
 חייבין עליהו משום פיגול נותר וטמא וז"ל: והקשה
 הר"ר יעקב למה לנו לומר דרבנן היא דלמא
 מדאורייתא היא כיון דמרבין מאיש איש שנודרין
 העובדי כוכבים כישראל דכה"ג אומר (מעילה דף ז':)
 בשלמי ישראל דלא נהנין דאורייתא דאע"ג דאין בהן
 מעילה וז"ל כיון דאין בהן קדושה לענין פיגול נותר
 וטמא אין בו קדושה נמי לענין הנאה דאורייתא".
 ובקצות החשן סימן ר' כתב וז"ל: "והרמב"ם בחידושי
 שם פ' הספינה כתב ז"ל והא דאמרין אין מועלין בזה
 שכתוב שמעתי משום דלא קניא חצר להקדש דמשום
 יד אחרבי ואין יד להקדש וכ"כ הר"ר שמואל ז"ל וז"ל
 אי נמי קני לה אין מעילה בזכיחה עכ"ל ונראה טעמא
 משום דאין מעילה אלא בהקדש שהוקדש ע"י אדם אכל
 זה שאינו קדוש ע"י דעת אחרת מקנה אלא ממילא וכי
 לה הקדש בתורת חצר אין מועלין בו ותדע דהא אפי'
 בקדשי עכו"ם פליגי תנאי בזבחים דף מ"ה אם מועלין
 בו ואע"ג דודאי קני לה הקדש וזה שהוקדש ממילא
 שלא ע"י אדם אין מועלין אליבא דכ"ע". ולכאורה יש
 להעיר על דברי הקצות מדברי המשנה למלך (מלכים
 פ"י) וז"ל: "ובפרק אלו מנחות (דף ע"ג) ובפ"ק
 דתמורה (דף ו') יע"ש ואליבא דר' יוסי חלה קדושה
 בקדשי העכו"ם לחייב עליהם משום פיגול נותר וטמא
 והשוחטין בחוץ חייב משום דכתיב בזה לה' וכדאיתא
 בפרק בית שמאי (דף מ"ה) ומה שנחלקו בפ"ק
 דערבין (ה') ר"מ ור' יהודה אם העכו"ם מעריך או

בדבר הפקר שיהי' נעשה הקדש זה לא חפץ הקב"ה שיזכה ואיך שייך שהגזר יהי' שליח של הקדש אם ההקדש בעצמו אינו רוצה בהקדש" וע"ש מה שהאריך בחריפותו ועל ענש דבריו יש לדון שהרי יש הלכה של קניני הקדש וחלות דינם וחזר של הקדש קונה מדין קנינים ונ"מ לחלות הדינים שנוגע לאדם בזה ולא לשכינה ודו"ק ואכ"מ להאריך.

בברכת החורה אמרינן אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו והלא אמרינן בגמרא ע"ז ב' ע"ב: "דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת ומניחו בחיקו ואומר כל מי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבלין עובדי כוכבים וכו' אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים תקנינו וכו' אמר להם הקב"ה וכו' כלום יש בכס מגיד זאת שנאמר מי בכס יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה מיד ילאו בפחי נפש וכו' אומרים לפניו רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה ומי מצי למימר הכי והכתי' ויאמר ד' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב אלוק מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אלל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנוה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב ויחיצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם וכו'". ואף שכפה עליהם הר כגיגית הלא בימי אחשוורש קיבלו מעצמם ואם כן הלא אנו בחרנו בהתורה ובהקב"ה ולמה אנו אומרים אשר בחר בנו וכן נאמרה בחירה גם לגבי אברהם אבינו אתה הוא ד' האלקים אשר בחרת באברהם וגו' (נחמיה ט, ז) וכן נאמר "ויבחר דוד עבדו" (תהלים ע"ח ע') ודוד הלא אמר "דרך אמונה בחרתי" (שם קי"ט) "כי בפקודיך בחרתי" (שם), והלא הלכה ברורה היא ביסודי התורה שלאדם יש בחירה חפשית לעשות כרצונו וא"כ למה נאמר שהשם בחר באברהם וכן דוד וכן לענין בית המקדש ובאת אל המקום אשר יבחר ד' לשכן שמו שם

לא לאו לחייב העכו"ם שיקיים דבריו אלא דאליבא דמ"ד מעריך אם הפריש הערך חלה קדושה על הערך וטעון גניזה אם אמר לשמים נדרתי ויש בהם מעילה לפי שהערכין הם קדשי בדק הבית ונקדשי העכו"ם לבדק הבית יש בהם מעילה וכמו שכתב רבינו פ"ה מהלכות מעילה ולמ"ד דאינו מעריך אין בדבריו כלום ואם הפריש הערך לא חלה קדושה אבל לענין שנתחייב העכו"ם לקיים דבריו זה לא שמענו". ואחד הקשה עוד על הרמב"ן ודברי הקה"ח מגמרא מפורשת (תמורה שס) "אמר ר"י רואה אני בכולן להחמיר מאי טעמא לה' כתיב ביה דב"א בנקדשי מזבח אבל בנקדשי בדק הבית מועלין בהן מ"ט דכי גמרינן מעילה חטא חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדוש קדושת הגוף אבל בנקדושת בדק הבית דקדושת דמים לא". הרי שנקדשי בדק הבית לא צעיקו קדושת פה ישראל וזה קשה גם על הרמב"ן שהרי בנקדשי בדק הבית הרמב"ן אומר את זה והו' מקורו של הרמב"ן. ואמנם לא קשה מידי שהחוס' כתבו בזוהרים מ"ה ע"ב וז"ל: "עוד יש לומר דלרבנן אפי' בדק הבית גמרינן מתרומה למעט עובדי כוכבים ובד"א ר' יוסי קאמר ליה ולא גמר בדק הבית מתרומה וכן נראה מדמייתי הש"ס ר' יוסי אומר בכולן אני רואה להחמיר וכו' ומפרש מ"ט דומיא דתרומה דקדושת הגוף וה"ק שכל קדשי עובדי כוכבים אני רואה להחמיר משום פגול נותר וטמא אבל מאי דאמריתו אין מועלין הני מילי בנקדשי המזבח דגמרינן מתרומה ואהני לה' דלא גמרינן מתרומה אלא מידי דדמיא לה אבל בדק הבית דלא דמי לה מועלין כך פירש רבינו והקשה לו בנו ה"ר אלחנן דבפ"ק דערכין (דף ה:) אמר אב"י וערכו נגזו ופריך א"כ לא ימעלו בו אלא תניא אבל קדשי בדק הבית מועלין ולישני ההיא ר' יוסי אבל לרבנן אין מועלין וי"ל דשפיר משני החס וכו' הגיה רבינו". ועיין אור שמח הלכות מעילה פ"ה ה"ו ועיין בשואל ומשיב מהדורא שתימאי שכתב וז"ל: "ולפע"ד נראה בזה דענין זכי' מטעם שליחות ל"ש בהקדש דבאמת להשכינה אין נ"מ בשום זכי' דמה חפץ לד' בעולות ובכל דבר והקב"ה אינו חפץ רק במה שמקדיש אדם ולבו מנדב או מקריב אבל שיזכה הקב"ה בעצמו זה לא אכפת לי ומה שהחמיר בנקדשים שימעול היינו אם כבר הקדיש אדם שייך לומר שרצה הקב"ה שלא יהנה מן ההקדש שכבר נעשה הקדש אבל שיזכה

ואף שיש הלכה של בית הבחירה לענין מקום המקדש אבל גם חלוי בבחירת האדם שצריך שיתקדש על ידי קדושת פה ישראל כמוצן שיש לומר שכאן היא הבחירה על ענף החלות דין של מקום המקדש אבל צריך להבין הלשון בחירה וכן צריך לבאר לשון זה של בחירה שיש בכל התורה כולה וכו'". ונראה לי בזה, איתא במסכת נדה דף ע' ע"ב: "שלשה דברי דרך ארץ מה יעשה אדם ויחכם אמר להם ירצה בישיבה וימעט בסחורה אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להם אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו שנאמר כי ד' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה חני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגי' מה יעשה אדם ויחכם אמר להם ירצה בסחורה וישא ויתן באמונה אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו שנאמר לי הכסף ולי הזהב מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגי' מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים אמר להם ישא אשה ההוגנת לו ויקדש עצמו בשעת תשמיש אמרו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים ממי שהבנים שלו שנאמר הנה נחלת ד' בנים שכל פרי הבטן מאי קא משמע לן דהא בלא הא לא סגי'". וכחצ בח"ס וז"ל: "מה יעשה אדם ויחכם כלפי שאמר והשריש להם שכל הדברים צריכין התעוררת דלמטה ואח"כ עזר מד'. ובמדרש יצחק [ד'] בממון. יאר בחכמה חכמת אדם תאיר פניו. וישם לך שלום בבנים יראה בנים לבניך שלום על ישראל. וע"כ שאלו מה יכולת יש ביד אדם לעשות שלש אלה והוא השיב בודאי אין שום יכולת ביד אדם לגמור אותן הדברים. אבל התעוררותו הוא בידו ואח"כ יבקש רחמים לבעל היכולת ית"ש ויענהו משמי קדשו וא"ש וק"ל".

והנה חכמה, עושר ובנים הרי זה כולל כל צרכי האדם אין יכולת ביד האדם לגמור אותן ולכן אנו אומרים אשר בחר בנו שאף שאדם חפשי בבחירתו אבל אי אפשר לו לגמור בחירתו בלא בחירתו של ד' והוא ג"כ שנאמר באברהם ובדוד המלך וכן על כלל ישראל ובן בחר ד' להיות לו לעם כי בן בחר ד' אי אפשר לאדם לקיים מה שרואה על ידי בחירתו החפשית וכמו שאמרין דהא בלא הא לא סגי' ודו"ק בזה היטב כי על פי זה יובן כל ענין הבחירה בחורה, ונמצא שבבנין בית

המקדש אף שהבחירה היא בידי אדם לבנותו ולקדשו אבל בלא בחירת ד' אי אפשר כי בחירת ד' היא סיעתא דשמיא "ודהא בלא הא לא סגי'" כדברי הגמרא ונמצא כמו דאמרין שלושה שותפין הם באדם אביו ואמו והקצ"ה כך בבנין בית הבחירה כלל ישראל שותפין עם הקצ"ה כביכול שכל עזרתו אי אפשר לבנות בית הבחירה ואמנם יש דברים שניתנו בדרך הטבע ואין בכח אדם לשנותן רק על ידי נס מיוחד ואמנם יש דברים שחלויים בהשגחה פרטית ולא בחוקי הטבע ובדברים אלו נאמר הלשון בחירת ד' ולכן כיון שבבית המקדש נאמר הלשון בחירה אשר יבחר ד' לשכן שמו שם אי אפשר לעשות בית הבחירה בלא השגחה פרטית מאת הקצ"ה ואינו נכנס בסוג של דרך הטבע ובבא בתרא ד' איתא: "שאני בית המקדש דאי לא מלכות לא מתבני" ופירש רבינו דוד פרידמן ז"ל בשאלות דוד בנין בית המקדש אי אפשר להבנות בלא מלך כאמרם שאני בית המקדש דאי לאו מלכא לא מתבני וע"ש באריכות ואמנם הדבר צריך עיון דאיפה נאמרה ההלכה דבלא מלך אי אפשר לבנות בית המקדש ואמנם לפי מה שנתבאר שיש הלכה של בית הבחירה דגמר הבנין הוא לעולם בידי השמים מהשגחה פרטית מיוחדת והבחירה הלא ניתנה לאדם ובדרך הטבע יש לאדם היכולת לבנות או שלא לבנות ותלוי ברגלו ואם לא ירצה לבנותו הלא הרשות נתונה לו ואינו בידי שמים. ואמנם ידוע המאמר כל המישר לישראל נעשה ראש וראיתי למי שפירש שבאמת מי שרואה להכיר לישראל רשות נתנה לו כיון שהבחירה חפשית היא ביד האדם אבל הלא נאמר לב מלכים ושרים ביד ד' וכיון שנעשה ראש שוב אין הבחירה בידו ושפיר הוא ביד ההשגחה להפך עצמו ואמרתי זה למו"ר הגרצ"ד ז"ל ואמר לי שזה הפשט האמיתי. ושוב ראיתי שיש לזה גם יסוד לדינא עיין בספר ראה חיים להגאון ר' חיים פלאג' הספרדי בדף פ"א בסדר שמות שכתב שם לענין דיני יאוש וז"ל: "עוד ראיתי למוהריק"ו שם שורש ד' שכתב דגזירת המלך דאיכא ס' שיתפשט על כל המקומות כל המקומות דיש חששא שיבא עליהם אף דהוי ס' חשיב כודאי כל שיש בדבר סכנת נפשו והציא כמה ראיו' ע"ז דחז"ל חשבו הספק כודאי מה"ט יע"ש וכו' ועם דאעיקרא דדינא במ"ש מוהריק"ו שורש ד' דגזירת מלך דיש ספק שתפשט על כל המקומות חשיב כודאי

הרש"ש. והנה כל זה לריש לקיש שסובר הזמנה מילתא כמו שאמרינן בחולין דף פ"ב: "ציפורי מזורע מאימתי נאסרין ר"י אמר משעת שחיטה ור"ל אמר משעת לקיחה ואמרינן מאי טעמא דר' שמעון בן לקיש גמר קיחה קיחה מעגלה ערופה, ע"כ לשון הגמרא, ועיין בתו' סנהדרין מ"ז ע"ב ד"ה מאי ומבואר דפליגי ר"י ור"ל אי הזמנה מילתא דלר"י הזמנה לאו מילתא ולרבי שמעון בן לקיש הזמנה מילתא ובמלוא הרועים ערך הזמנה כתב דלהרמב"ן במלחמות אין ראיה מעגלה ערופה דלחומרא לא ילפינן חולין מקודשים ע"ש באת ח' וט' ואמנם אין הכרח שרש"י סובר כהרמב"ן וכבארו של מלוא הרועים (ועיין עיו"ט סימן ו'). וממילא חל כבר על המקום שם חלות דין וחפצא של מקדש ובית הבחירה ושפיר קאמר דכל המקדש כולו נקרא בירה אבל ר"י לטעמיה דסובר דהזמנה לאו מילתא היא א"כ הרי אין כאן שום חפצא של קדושת המקדש ורק מדבר שם על כסף והבז ושא"ד שצריכים לבית המקדש כמבואר בקרא: "וצכל כחי הכינותי לבית אלקי הזהב לזהב והכסף לכסף והנחשת לנחשת הברזל לברזל והעצים לעצים אבני שוהם ומלואים אבני פוך ורקמה וכל אבן יקרה ואבני שיש לרצ". וא"כ יש לומר שמעשה הבנין נקרא בירה אבל לאחר שנתקדש לא מצינו שנקרא כך, ששם בירה הוא שייך רק על בנין מיוחד שגם בנין חול חשוב נקרא בירה אבל שצית המקדש יהיה נקרא כך לא מצינו רק "מקדש" ו"בית הבחירה" אבל בירה שהוא שם חול על צורת הבנין לא שייך לומר על בהמ"ק (עי' שבת ל"ב לענין ארון הקודש) ולכן שפיר אמר שמקום יש זהר הבית ובירה שמו ונמצא שר"י וריש לקיש לטעמיהו אולי וזה כפתור ופרח לדעתי.

חלקו עליו רצני דורו וה"ט דידהו כמ"ש הרב כהונת עולם בתשו' סי' ל' משום דלכ המלך ביד ד' יע"ש". ונראה דזהו ביאור הגמ' "דאי לאו מלכא לא מתבני" כיון שבנין בית המקדש הגמר צריך להיות בידי שמים וכדי שהדבר יהיה בידי שמים צריך לזה מלך שהוא ביד ד' ושוב הבית הבחירה נעשה על ידי השגחה פרטית למעלה מטבעו של עולם דאל"כ חסר קיומו של בחירת שמים דאשר יבחר ד' לשכן שמו שם והדברים עמוקים מאד ולפיכך בנין העמיד יהיה ע"ס הבנין הכל בידי שמים כמו שנא' "מקדש ד' כוננו ידיך" ברם קדושת המקדש היא לעולם על ידי ישראל. ועל פי זה יתפרש הכתוב בדברי הימים באופן נפלא: "ויאמר דוד המלך לכל הקהל שלמה בני בחר בו ד' אלקים נער ורך והמלאכה גדולה כי לא לאדם הבירה כי לד' אלקים" מפורש כאן שיש ענין של בחירה מד' הלא לאדם נער ורך אי אפשר לעשות מלאכה גדולה כזו "כי לא לאדם הבירה רק לד'" והנה כל זה מה ששייך למעשה הבנין הוא תלוי בידי שמים מפאת ההלכה של בחירה ואמנם קדושת הבנין נעשה בידי אדם ולכן אמר דוד המלך: "ולשלמה בני תן לבב שלם לשמור מצותיך עדותיך וחוקיך ולעשות הכל ולצנות הבירה אשר הכינותי" כמו שפירש רש"י: "הבירה אשר הכינותי אשר זמנתי לה מקום גורן ארונה לצנותו בו ודוד קאמר לה להאי קרא בדברי הימים" והיינו כיון שהזמנה מילתא כבר חלה קדושת מקדש על המקום וזה תלוי בבחירת האדם כיון שהוא ענין מלוא כמו שנאמר לשמור מצותיך וכו' אבל ע"ס מעשה המלאכות הוא תלוי בידי שמים ולכן הוצא הפס' "הבירה אשר הכינותי" ופרש"י אשר זמנתי לה מקום גורן ארונה לצנותה בו ודוד קאמר ליה להאי קרא בדברי הימים ומתורלות שתי הקושיות של

בס"ד נשלם הדפסת הספר פעיה"ק ירושלים תובב"א ומאת ד' יתברך שמו אבקש שאזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות לאורך ימים ושנים טובים.

ופה אני קובע בזה את ברכתי לרעיתי הרבנית החשובה מרת רחל רבקה תחי' אשר עומדת לימיני לעזר בכל מאמצי כחה שאוכל בס"ד לעסוק בתורת ד' תהא משכורתה שלמה שתאריך ימים בטוב ובנעימים ונזכה לגדל בנינו ובני בנינו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ושלא תמוש התורה מפנינו ומפי זרעינו וזרע זרעינו מעתה ועד עולם ונזכה לראות בטוב ירושלים ולביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.